

BESPREKINGEN.

WILLIAM CECIL DAMPIER, DAMPIER-WHETHAM, *A History of Science and its Relations with Philosophy and Religion. Cambridge at the University Press. 1929. Prijs geb. f 11.70.*

Dit werk, vrucht van vele jaren toegewijde studie, nagezien door velen, die als de eersten op hun gebied gelden, geeft meer dan een geschiedenis der wetenschappen; het bevat tevens een geloofsbelijdenis, die ons uit vele bladzijden tegenstraalt.

„But to see life steadily and see it whole we need not only science, „but ethics, art and philosophy; we need the apprehension of a „sacred mystery, the sense of communion with a Divine Power, that constitute the ultimate basis of religion”.

Bij geschiedenis der wetenschappen, zooals DAMPIER en zijn vrouw deze gegeven hebben, was het mede hun godsdienstige en wijsgeerige overtuiging, welke aan hun arbeid een wijding gaf, die aan het geheel niet anders dan ten goede kon komen. Het boek staat onder invloed en werd samengesteld naar de ideeën, die in den loop van bijna 20 jaren door SARTON verkondigd werden.

De literatuur is niet verwend met werken van dit soort. In het vaderland van den schrijver moet men bijkans een eeuw teruggaan vóór men soortgelijke werken vindt. Het was WILLIAM WHEWELL (1794—1866), wiens „*History of the inductive sciences*” thans nog groote waarde heeft. Naast een korte inleiding, die in een „nutshell” de groote stroomingen op natuur-wijsgeerig gebied geeft, bestaat het boek uit de volgende hoofdstukken; wetenschap in de oude wereld; de middeleeuwen; de renaissance; het Newtoniaansche tijdperk; de negentiende-eeuwsche natuurkunde; de negentiende-eeuwsche biologie; de negentiende-eeuwsche wetenschap (science) en de wijsgeerige gedachte; hedendaagsche ontplooiing van biologie en anthropologie; het nieuwe tijdperk in de natuurkunde; wetenschappelijke wijsbegeerte en haar vooruitzichten. Zooals men ziet nemen de negentiende eeuw en de tegenwoordige tijd een groot gedeelte van het boek in beslag. Dit neemt niet weg, dat toch de classieke, de middeleeuwsche en de nieuwere wetenschappen op behoorlijke wijze haar deel krijgen.

Het zou geen zin hebben ook maar in het kort te trachten iets van den inhoud nader weer te geven. Het schrijven van een boek als het onderhavige is te vergelijken met het maken van een schilderij op de manier zooals BREUGHEL dit deed. Niettegenstaande geen enkel detail verwaarloosd wordt, werd het geheel toch tot een éénheid, één grootsche conceptie uit welke het wezen der natuur tot ons spreekt. In DAMPIER's boek vinden wij den ontwikkelingsgang van de drie grootste uitingen van den menschelijken geest, de intuïtie, het denken en het weten, tot één geheel vereenigt. Voor een groot deel had de natuurkunde des schrijvers belangstelling en op dit gebied is hij er in geslaagd groote vraagstukken op eenvoudige, heldere wijze te beantwoorden. Wat de geneeskunst betreft, wist hij zijn leidlieden goed te kiezen, zoodat ook zijn werk op dit terrein ons bevredigen kan. Weliswaar interpreteert hij HARVEY verkeerd, wat betreft het vraagstuk der lichaamswarmte;

spreekt hij van een iatro-medical school, waar hij natuurlijk een iatro-physical school bedoelt en noemt hij MAGENDIE bij voortduring MAJENDIE, maar dit zijn slechts onnauwkeurigheden, die het geheel weinig schaden.

Boeken van dit gehalte leest men niet achter elkander uit; zij behooren tot de stille vrienden, die ons steeds begeleiden. De mensch leert eruit zijn plaats te bepalen in het gebeuren en weten der tijden, terwijl het weinige, dat hij als wetenschap in dit leven mededraagt, de vrucht blijkt te zijn van een eeuwenoude evolutie, zoodat de kennis van dezen ontwikkelingsgang hem slechts nuttig kan zijn.

F. M. G. DE FEYFER.

ΠΕΡΙ ΑΕΡΩΝ ΤΑΤΩΝ ΤΟΠΩΝ.

Das goldene Buch des HIPPOKRATES, Eine medizinische Geographie aus dem Altertum. Uebersetzt und erläutert von Dr. GERHARD JACOB. Herausgegeben von der Medizinischen Sektion der Freien Hochschule für Geisteswissenschaft am Goetheanum in Dornach. Orient-Occident-Verlag, Stuttgart, Den Haag, London. 1930. Prijs f 1.45.

Deze vertaling van HIPPOCRATES' „*Over lucht, water en landstreek*” heeft twee inleidingen. De eerste, geschreven door ITA WEGMAN, geeft van anthroposophische zijde een toelichting voor het feit, dat juist het Goetheanum deze uitgave op zich nam; de tweede, geschreven door den vertaler, is een geschiedkundig en cultureel overzicht over HIPPOCRATES, zijn tijd en zijn land. ITA WEGMAN is de meening toegedaan, dat de geneeskundige beschouwing plaats gemaakt heeft voor de iatro-mechanica en iatro-chemie, waardoor de fijnere betrekkingen tusschen de menschelijke organisatie en het natuurgebeuren nauwelijks meer bij de pathogenesis in acht genomen worden. Zij wijst er op, hoe de vier elementen van EMPEDOCLES (450 v. Chr.), aarde, water, lucht en vuur in bijzondere betrekking staan tot bepaalde inwendige organen van den mensch n.l. long, lever, nier en hart. Het is bekend, hoe vooral het hart zeer gevoelig reageert op veranderingen in het warmte-evenwicht van het organisme. De schrijfster meent, dat dit geschrift, van anthroposophisch gezichtspunt uit gezien, tal van aanwijzingen bevat, die de therapie ten goede kunnen komen.

De geschiedkundige inleiding van JACOB geeft allereerst een overzicht van den ontwikkelingsgang der verhouding tusschen de menschelijke geest en de natuur. Van een mythologisch-algemeen beleven der natuur kwam de mensch tot een geindividualiseerd-denkend begripen. Tenslotte wordt de esoterische wijsheid der mysteriën exoterisch. Daarna geeft hij in een kort gehouden, maar duidelijk geschreven overzicht de verschillende beschouwingen over het gouden boek van HIPPOCRATES, zooals JOH. FRIED BLUMENBACH de verhandeling over lucht, water en landstreek noemde. De vertaling zelve is eenigszins vrij opgevat, wat de leesbaarheid ten goede komt. Zij mist ieder vertoon van geleerdheid. Talrijke aantekeningen, vooral philologische quaesties betreffend, en een literatuuroverzicht, zijn aan het keurig uitgegeven werkje, toege-